

Op 4 mei 2019 vindt in Westerwolde het herdenkingsprogramma Open Joodse Huizen — Huizen van Verzetplaats.

Vertellers, bezoekers en bewoners delen verhalen in huizen waar mensen woonden en werkten. Luister naar levensverhalen over joodse plaatsgenoten voor, tijdens en vlak na de Tweede Wereldoorlog. Ook verzetsverhalen komen aan bod. Iedereen is welkom om mee te praten en samen te herdenken.

Praktische informatie

Het programma is gratis toegankelijk en de bijeenkomsten duren maximaal een uur. Houd rekening met een beperkt aantal plaatsen in de meeste huizen. Je kunt geen plaatsen reserveren. Kom daarom ruim op tijd.

In heel Nederland

In 2019 doen 22 plaatsen mee: Amsterdam, Assen, Bergen op Zoom, Den Haag, Deventer, Emmen, Gouda, Groningen, Haarlem, Hoorn, Leeuwarden, Leiden, Oss, Schoonhoven, Steenwijk, Utrecht, Valkenburg, Wageningen, Westerwolde, Winschoten, Winterswijk en Zaanstad.

Mogelijk gemaakt door

De eerste editie van Open Joodse Huizen — Huizen van Verzet in Westerwolde wordt georganiseerd door Stichting Folkingestraat Synagoge en de Historische Vereniging Westerwolde met ondersteuning van het Joods Cultureel Kwartier (www.jck.nl) in Amsterdam.

De herdenkingsbijeenkomsten zijn mogelijk dankzij de inzet van talloze vrijwilligers en de steun van donateurs en fondsen. Met veel dank aan alle betrokkenen. Meedoen, meedenken of mee organiseren? Mail naar openjoodsehuizen@jck.nl.

 grote locaties

openjoodsehuizen.nl
joodsmonument.nl

 facebook.com/openjoodsehuizen

 twitter.com/openjoodseHZ

 instagram.com/openjoodsehuizen

#openjoodsehuizen

Westerwolde

Open Joodse Huizen

Vergeet hen niet

van Verzet

4 mei
2019

Sprekende
herdenkingen



Democracy & Media
Foundation Stichting
Democratie & Media

De joodse gemeenschappen in Westerwolde

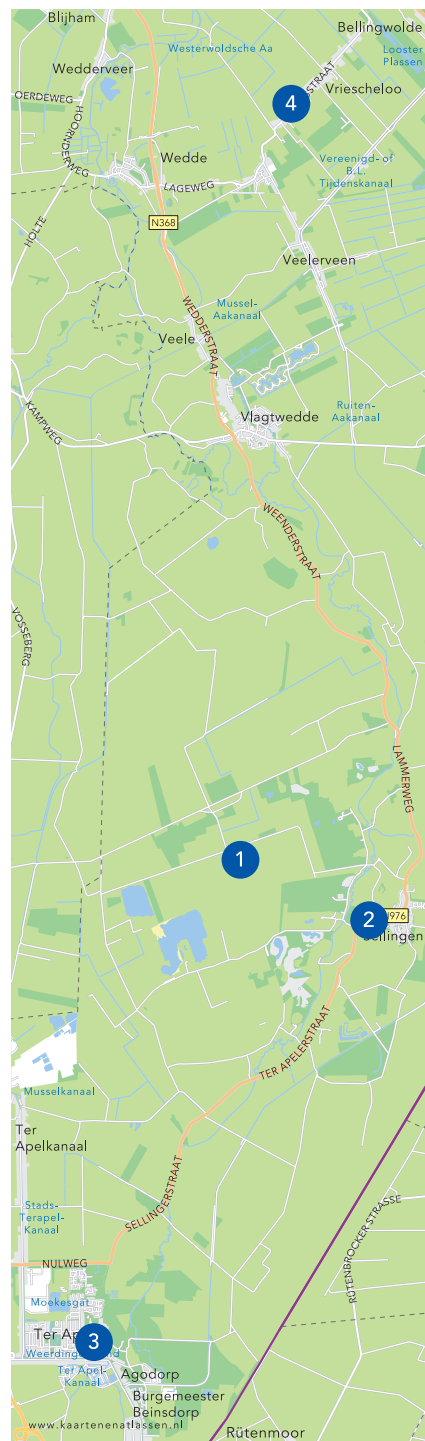
Vermoedelijk hebben de eerste joden zich in de tweede helft van de 17e eeuw in Westerwolde gevestigd. Vanwege de nabijheid van het Duitse Ost-Friesland, was er sprake van Duits-joodse invloeden in de regio. Vooral in de 19e eeuw waren de contacten in het grensgebied hecht.

De kerndorpen van het joodse leven in Westerwolde waren Bourtange, Vlagtwedde, Bellingwolde en Ter Apel. Joden uit omliggende dorpen bezochten hier de synagoge. Joden uit Vlagtwedde, Sellingen en Vriescheloo gingen naar sjoel in Bourtange, totdat er in 1895 een zelfstandige gemeente met eigen huissynagoge kwam in Vlagtwedde. Joden uit De Maten en Roswinkel hoorden bij de kille (joodse gemeente) van Ter Apel.

Vanaf het begin van de 20e eeuw trokken steeds meer joden weg uit Westerwolde naar de grotere steden. Deze migratie had vooral een economische oorzaak: veel joden konden hun gezinnen niet meer onderhouden en er waren weinig economische kansen voor jongeren. De joodse gemeenten werden steeds kleiner en konden in sommige gevallen niet meer zelfstandig bestaan. Zo werd de joodse gemeente Vlagtwedde, die eind 19e eeuw zelfstandig was geworden, weer samengevoegd met die van Bourtange. Alleen in Ter Apel bleef een relatief grote joodse gemeenschap bestaan.

Slachtoffers van het naziregime

Vlak voor de Tweede Wereldoorlog woonden er naar schatting nog ongeveer 160 Joden in de streek Westerwolde. Eind 1942 startten ook in Westerwolde de deportaties. 138 Westerwoldse joden werden vermoord door het naziregime. Slechts enkelen doken onder, zoals het gezin Sachs uit Vlagtwedde, dat een onderduikadres wisten te vinden bij de familie Huizing in Sellingerbeetse.



- 1** Zevenmeersveenweg 10, Sellingen
Voormalig Kamp Sellingerbeetse
11:00–15:30 uur
Het kamp werd in 1935 gebouwd als opvang van werklozen die werden ingezet bij de ontginning van gronden in Oost-Groningen. In 1942 werd het een werkkamp waar ongeveer 500 joden uit Amsterdam verbleven. Op 3 oktober van hetzelfde jaar werden zij afgevoerd naar Kamp Westerbork. De hele dag zijn er vrijwilligers aanwezig, zij vertellen over de geschiedenis van Kamp De Beetse.
16:00 uur
U bent van harte uitgenodigd voor de gezamenlijke afsluiting in Kamp De Beetse.
- 2**  Dorpsstraat 11, Sellingen
Gereformeerde Kerk Sellingen
11.00, 12.30 en 14.00 uur
Lammert en Grietje Huizing waren lid van de Gereformeerde Kerk in Sellingen. Hun predikant, ds. Reinders, was in de bezettingsjaren betrokken bij de illegaliteit. Eind oktober 1942 was haast geboden bij het verbergen van het gezin Jacques en Jeanette Sachs uit Vlagtwedde en dochters Emma, Henriëtte en Sophie. Reinders noemde het adres van Huizing als mogelijke schuilplaats. Alles ging goed tot zaterdag 17 juni 1944. Lammert en het gezin Sachs werden opgepakt en weggevoerd. Ook ds. Reinders werd opgepakt en op transport gezet. Alleen Henriëtte Sachs overleefde de kampen en keerde terug naar Vlagtwedde. Bert Jan Hartman, kleinzoon van Lammert en Grietje, vertelt het verhaal van zijn opa en oma Huizing.

- 3** Hoofdstraat 8, Ter Apel
Deco Home Van der Kaap
11.00, 12.30 en 14.00 uur
Het broodmes dat de komende jaren in het Joods Historisch Museum in Amsterdam wordt tentoongesteld komt uit Ter Apel. Dit mes was ooit eigendom van kruidenier Jakob From, wiens kruidenierszaak een groot deel van Noord-Nederland van matzes voorzag. In 1942 is het gezin From-Kropveld gedeporteerd. Jakob, Johanna en de kinderen kwamen om Auschwitz. Het pand aan de Hoofdstraat van Ter Apel is nu nog steeds een winkel. Blogger en historica Sanne Meijer vertelt over het leven van de familie.
- 4**  Dorpsstraat 119, Vriescheloo
Protestantse Gemeente Vriescheloo
11.00, 12.30 en 14.00 uur
In de Protestantse Kerk in Vriescheloo wordt het levensverhaal van ds. Ph. J. Greeven verteld. Hij was tijdens de oorlog predikant te Vriescheloo en hoofd van het verzet. Vriescheloo was het startpunt van een ontsnapingslijn waarlangs ontsnapte gevangenen uit Duitse concentratiekampen over de grens werden opgevangen en verder geleid. Aangezien in Vriescheloo nogal wat NSB'ers woonden, was dat een risicovolle onderneming. Jan Huizing vertelt over zijn oom ds. Greeven en diens activiteiten in het verzet.